

30 august, ora 17.00

Generozitate prin muzică

27 august - 24 septembrie 2023
festivalenescu.ro

Program

CONCERTELE DE LA ATENEU

Ateneul Român

ORCHESTRA FILARMONICĂ CEHĂ

MANFRED HONECK dirijor

KATIA și MARIELLE LABÈQUE pian

Dessner Concertul pentru două pianе și orchestră

Pauză (15 minute)

Ceaikovski Simfonia nr. 5 în mi minor op. 64

Adagio – Allegro con anima / Andante cantabile, con alcuna licenza / Vals. Allegro moderato / Andante maestoso – Allegro vivace

Bryce Dessner (n. 1976): Concertul pentru două pianе și orchestră

Muzician contemporan, Bryce Dessner s-a născut în anul 1976 în Statele Unite ale Americii; este compozitor și chitarist cu activitate semnificativă desfășurată ca membru al unui grup orchestral rock. Concertul pentru două pianе și orchestră a fost creat cu dedicație pentru surorile Katia și Marielle Lebèque, care l-au prezentat în primă audiție împreună cu Filarmonica din Londra, în anul 2018. Muzica are un caracter preponderent tradițional, autorul utilizând un limbaj melodico-armonic de o modernitate moderată, specifică muzicienilor cu o concepție estetică echilibrată din a doua jumătate a secolului XX. Scriitura pune în evidență calitățile muzical-instrumentale ale interpreților, atât în ce privește partitura *duo*-ului pianistic, cât și pe cea a orchestrei.

Piotr Ilici Ceaikovski (1840-1893): Simfonia a V-a în mi minor op. 64

Lucrarea a fost compusă în anul 1888 și prezentată în același an la Moscova. Era o perioadă în care artistul se afla pe culmile gloriei. Într-un moment binecuvântat de inspirație, a schițat simfonia în doar patru săptămâni iar apoi a orchestrat-o în următoarele trei săptămâni, potrivit propriei sale mărturisiri. Prima parte se deschide cu o Introducere lentă care sună ca o supunere totală a eroului în fața destinului, sau, altfel spus, în fața hotărârilor irevocabile ale providenței. Încă din primele măsuri, clarinetele intonează motivul destinului ca temă conducătoare ce va avea un rol determinant pentru întreaga simfonie. Urmează mișcarea *Allegro con anima*, în care murmurele, răbufnirile, tânguiriile, imputările se înalță progresiv, conducând spre un marș plin de avânt. O a doua melodie liniștită, lirică, vine după ea, evoluând treptat spre o nouă izbucnire dramatică, aproape sălbatică. În confruntarea celor două entități, prima izbutește să domine discursul. Dar curând o pauză izbucnită abrupt marchează grandoarea fastuoasă a întregului edificiu sonor. Tema lirică își caută locul, găsind în cele din urmă, în repriză, puterea de a relua dialogul său cu principiul dramatic, iar confruntarea celor două atitudini existențiale se încheie pe neașteptate.

Partea a doua, *Andante cantabile, con alcuna licenza*, începe cu un solo romantic intonat de corn, motivul fiind înrudit cu tema principală. Clarinetul intervine, îi răspunde, apoi oboiul și cornul conversează într-o atmosferă dătătoare de speranță, care se animă, aducând întregul mare ansamblu la o trăire pasionată, însuflețită de aspirația spre fericire. Dar apăsarea tristeții revine odată cu sunetele întunecate ale temei ciclice a destinului. O frază elegiacă încheie la clarinet această mișcare plină de suferință și speranță fără orizont.

Partea a treia, *Valse: Allegro moderato*, e un dans neliniștit care se pierde în văzduh. Obsedant și răvășitor, în pofida caracterului grațios și viu al acestei mișcări, motivul destinului reapare fugitiv pentru a întări senzația de neliniște și incertitudine.

Program

Partea a patra, *Finale, Andante maestoso-Allegro vivace*, se bazează de asemenea, pe motivul destinului. Dar acesta apare aici în varianta luminoasă a tonalității Mi major. Se conturează un tablou măreț al lumii rusești, o sărbătoare a bucuriei, în ritmuri vijelioase, prielnice fastului.

Înclinarea spre pasiunea dezlănțuită se manifestă furtunos, îndepărtând sufletul de sentimentele delicate. Apariția pentru ultima dată a materialului tematic în ipostaza de marș triumfal aduce discursul către punctul culminant. Aplecarea umilă în fața obstacolelor vieții a fost depășită, aceasta este concluzia autorului. Omul învinge, chiar și după o luptă aprigă, victoria dorită și obținută pe deplin a meritat sacrificiul.

Rezervat și oarecum nedumerit la primele prezentări în concerte, publicul a arătat la început prudență față de această operă. La următoarele audieri, critica și amatorii au receptat din ce în ce mai corect mesajul îndurerat al artistului. Iar în posteritate, Simfonia a cincea și-a revendicat locul de favorită în cadrul întregii creații simfonice a lui Ceaikovski și de stindard al tragismului romantic universal.

Lavinia Coman

Orchestra

Orchestra Filarmonică Cehă a fost fondată în urmă cu 127 de ani și a susținut primul său concert – program dedicat în întregime lui Dvořák, dirijat de compozitorul însuși – în faimoasa sală Rudolfinum, la 4 ianuarie 1896. Recunoscută pentru interpretările sale definitorii ale compozitorilor cehi, orchestra este recunoscută pentru relația sa specială cu muzica lui Brahms, a lui Ceaikovski și a lui Mahler, care a dirijat premiera mondială a Simfoniei sale nr. 7 cu orchestra în anul 1908.

Istoria extraordinară și mândră a Orchestrei

©Petra Hajska

Filarmonice Cehe reflectă atât poziția sa în inima Europei, cât și istoria politică turbulentă a Republicii Cehe, pentru care lucrarea *Má vlast* (Patria mea) a lui Smetana a devenit un simbol puternic. În 1945, dirijorul-șef Rafael Kubelík a dirijat lucrarea sub forma unui „concert de mulțumire” pentru Cehoslovacia proaspăt eliberată, în mod similar, *Má vlast* a fost alegerea lui Kubelík pentru a marca primele alegeri libere din Cehoslovacia. În noiembrie 2020, dirijorul șef și directorul muzical Semyon Bychkov a dirijat ciclul complet alături de Filarmonica Cehă, cu scopul lansării unei noi serii anuale de concerte despre Revoluția de catifea și pentru a marca cea de-a 30-a aniversare a acestui moment istoric. Concertul Revoluției de catifea din 2022 a fost dirijat de Sir Simon Rattle, care, împreună cu Magdalena Kožená, a fost Artist în Rezidență pentru stagiunea 2022-23.

De-a lungul istoriei Orchestrei Filarmonice Cehe, două trăsături au rămas în esența sa: promovarea compozitorilor cehi și credința sa în puterea muzicii de a schimba vieți. Václav Talich (dirijor-șef din 1919 până în 1941) a inițiat concerte pentru muncitori, tineri și organizații de voluntariat încă din anii 1920. Filosofia continuă și astăzi și este la fel de vibrantă. Pe lângă Orchestra de Tineret a Filarmonicii Cehe, Academia Orchestrală și Premiul „Jiří Bělohlávek” pentru tineri muzicieni, o strategie educațională cuprinzătoare angrenează peste 400 de școli care aduc la Rudolfinum tineri de toate vârstele – unii călătorind chiar și patru ore – pentru a asculta concerte și a participa la cursuri de măiestrie. Un program inspirat de muzică și cântece, condus de cântăreața Ida Kellarová, pentru comunitățile de romi din Republica Cehă și Slovacia, a ajutat multe familii excluse din punct de vedere social să își găsească o voce. În plus față de un schimb anual de experiență cu Academia Regală de Muzică din Londra, în timpul pandemiei, orchestra a susținut șapte concerte de binefacere care au fost transmise în direct în 4K pentru publicul internațional, strângând fonduri pentru spitale, organizații de caritate și profesioniști din domeniul sănătății.

Un campion timpuriu al muzicii lui Martinů și Janáček, lucrările compozitorilor cehi – atât cei consacrați, cât și cei noi – rămân sufletul orchestrei. Inițiat de Semyon Bychkov la începutul mandatului său, nouă compozitori cehi și cinci compozitori internaționali – Detlev Glanert, Julian Anderson, Thomas Larcher, Bryce Dessner și Thierry Escaich – au scris lucrări care să fie prezentate în premieră de orchestră; în plus, în 2014, regretatul Jiří Bělohlávek (dirijor șef 2012-2017) a lansat un concurs anual pentru tinerii compozitori.

Manfred Honeck s-a impus cu fermitate ca unul dintre cei mai importanți dirijori din lume, ale cărei interpretări revelatoare sunt foarte apreciate la nivel internațional. El intră acum în cea de-a 15-a stagiune în calitate de director muzical al Orchestrei Simfonice din Pittsburgh, unde contractul său a fost prelungit anul trecut până în stagiunea 2027-2028. Apreciat atât în țară cât și în străinătate, el și orchestra continuă să servească drept ambasadori culturali pentru orașul Pittsburgh. Aparițiile ca invitați includ în mod regulat Carnegie Hall și Lincoln Center din New York, precum și cele mai importante locații din Europa și festivaluri precum BBC Proms, Festivalul de la Salzburg, Musikfest Berlin, Festivalul

©Felix Broede

de la Lucerna, Festivalul Rheingau Musik, Beethovenfest Bonn și Festivalul Grafenegg. În august și septembrie 2022, a fost celebrată cea de-a 75-a aniversare a primului turneu internațional al orchestrei, cu trei săptămâni de concerte, la cele mai importante festivaluri europene.

Activitatea de succes a lui Manfred Honeck la Pittsburgh este documentată pe larg prin înregistrări sub marca Reference Recordings, cu lucrări de Beethoven, Brahms, Bruckner, Șostakovici, Strauss, Ceaikovski și alții. Acestea au primit o multitudine de recenzii și premii remarcabile, inclusiv multe nominalizări la GRAMMY®, iar el și orchestra au câștigat GRAMMY® pentru „Cea mai bună interpretare orchestrală” în 2018. Cea mai recentă lansare, Simfonia nr. 6 de Beethoven, cuplată cu lucrarea *Silent Spring* de Stucky, a fost nominalizată cu „Editor’s Choice” (Alegerea Editorilor) la Gramophone.

De asemenea, a apărut ca invitat la instituții importante, precum Semperoper Dresden, Komische Oper Berlin, Théâtre de la Monnaie din Bruxelles, Opera Regală din Copenhaga și Festivalul de la Salzburg. În 2020, anul aniversar al lui Beethoven, a dirijat o nouă punere în scenă a operei *Fidelio* (versiunea din 1806) la Theater an der Wien. În toamna anului 2022, și-a făcut debutul la Metropolitan Opera din New York, dirijând o reluare a operei *Idomeneo* de Mozart. Dincolo de podium, Manfred Honeck a realizat o colecție de lucrări, printre care se numără operele *Jenůfa* de Janáček, *Elektra* de Strauss și *Rusalka* de Dvořák, pe care le-a înregistrat cu Orchestra Simfonică din Pittsburgh, și pe care le interpretează în mod regulat în întreaga lume. Cel mai recent aranjament, al operei *Salome* de Strauss, va fi prezentat în premieră de Orchestra Simfonică din Pittsburgh în iunie 2023.

În calitate de dirijor invitat, Manfred Honeck a colaborat cu cele mai importante orchestre internaționale din întreaga lume, printre care Orchestra Simfonică a Radiodifuziunii Bavareze, Orchestra Filarmonicii din Berlin, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Staatskapelle Dresden, Orchestra Tonhalle din Zürich, Royal Concertgebouw Orchestra, Orchestra Simfonică din Londra, Orchestre de Paris, Accademia di Santa Cecilia Roma și Filarmonica din Viena. În Statele Unite, a dirijat toate orchestrele importante, inclusiv Orchestra Filarmonicii din New York, The Cleveland Orchestra, Orchestra Simfonică din Chicago, Orchestra Filarmonicii din Los Angeles, Orchestra Simfonică din Philadelphia, Orchestra Simfonică din Boston și Orchestra Simfonică din San Francisco. De asemenea, a fost director artistic al Concertelor Internaționale *Wolfegg* din Germania timp de peste douăzeci și cinci de ani.

Manfred Honeck este *Doctor Honoris Causa* al mai multor universități din Statele Unite și a primit titlul onorific de profesor din partea președintelui federal austriac. În 2018, juriul International Classical Music Awards l-a declarat „Artistul anului”.

Soliste

Katia și Marielle Labèque sunt pianiste surori, renumite pentru sincronismul și energia ansamblului lor. Ambițiile lor muzicale au început de la o vârstă fragedă și au devenit celebre pe plan internațional cu interpretarea lor contemporană a lucrării *Rhapsody in Blue* (Rapsodia albastră) de Gershwin (unul dintre primele discuri de aur în muzica clasică), de atunci dezvoltând o carieră uimitoare cu spectacole în întreaga lume.

Au cântat cu cele mai prestigioase orchestre, precum Orchestra Filarmonică din Berlin, Bayerischer Rundfunk, Orchestra Simfonică din Boston, Orchestra Simfonică din Chicago, Orchestra Simfonică din Cleveland, Orchestra Filarmonică din Cehia, Dresden Staatskapelle, Filarmonica della Scala, Orchestra Gewandhaus din Leipzig, Orchestra Simfonică din Londra, Orchestra Filarmonicii din Londra, Orchestra Filarmonicii din Los Angeles, Orchestra Filarmonicii din New York, Orchestre de Paris, Orchestra Simfonică din Philadelphia, Royal Concertgebouw Amsterdam, Santa Cecilia și Filarmonica din Viena, sub conducerea lui John Adams, Semyon Bychkov, Sir Colin Davis, Gustavo Dudamel, Gustavo Gimeno, Mirga Grazinyte-Tyla, Pietari Inkinen, Louis Langrée, Zubin Mehta, Juanjo Mena, Andres Orozco-Estrada, Seiji Ozawa, Antonio Pappano, Matthias Pintscher, Georges Pretre,

Sir Simon Rattle, Santtu Matias Rouvali, Esa-Pekka Salonen, Michael Tilson Thomas și Jaap van Zweden.

Au concertat cu ansambluri de muzică barocă precum The English Baroque Soloists cu Sir John Eliot Gardiner, Il Giardino Armonico cu Giovanni Antonini, Musica Antica cu Reinhard Goebel, Venice Baroque cu Andrea Marcon, il Pomo d'Oro cu Maxim Emelyanichev și au fost în turneu alături de The Age of Enlightenment și Sir Simon Rattle.

Katia și Marielle au avut privilegiul de a lucra cu mulți compozitori, printre care Thomas Adès, Louis Andriessen, Luciano Berio, Pierre Boulez, Bryce Dessner, Philip Glass, Osvaldo Golijov, György Ligeti, Nico Muhly și Olivier Messiaen. La Walt Disney Concert Hall din Los Angeles au prezentat premiera mondială a noului concert al lui Philip Glass alături de Orchestra Filarmonică din Los Angeles sub conducerea lui Gustavo Dudamel, premiera mondială a concertului lui Bryce Dessner, la Royal Festival Hall, alături de Orchestra Filarmonică din Londra și John Storgards, iar noul concert scris de Nico Muhly *in Certain Circles* (în Cercuri Certe) a fost prezentat în premieră alături de Orchestre de Paris cu Maxim Emelyanychev în 2021 și alături de Orchestra Filarmonică din New York cu Jaap van Zweden în 2022. Un alt eveniment recent a fost turneul alături de Filarmónica Joven de Colombia, sub conducerea lui Andrés Orozco-Estrada, în Germania, Austria și Olanda.

Ansamblul Labèques a susținut concerte inclusiv la Wiener Musikverein, Hamburg Musikhalle, Filarmonica din München, Carnegie Hall, Royal Festival Hall, La Scala, Filarmonica din Berlin, Blossom, Hollywood Bowl, Lucerna, BBC Proms, Ravinia, Tanglewood și Salzburg. Un public de peste 33.000 de spectatori a asistat la un concert de gală cu Filarmonica din Berlin dirijat de Sir Simon Rattle la Waldbühne din Berlin, disponibil acum pe DVD (EuroArts). Un public record de peste 100.000 de spectatori a asistat la Concertul din noaptea de vară de la Viena, la Schönbrunn (disponibil acum pe CD și DVD de la SONY). Peste 1,5 milioane de telespectatori au urmărit evenimentul în întreaga lume la televizor.

©Umberto Nicoletti